

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “โจร — ผู้ลักขโมย, โจร”

คำว่า “โจร” เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า โจ - ระ แปลว่า ผู้ลักขโมย, โจร, ผู้ร้าย มีสองนัย นัยแรกมุ่งถึงโจรที่เป็นสัตว์ บุคคล อันเนื่องมาจากมีอกุศลธรรมที่มีกำลังเกิดขึ้นครอบงำ ทำให้มีการกระทำในสิ่งที่ผิด เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น ด้วยอกุศลธรรมดังกล่าวเกิดขึ้น จึงรู้กันว่าเป็นโจร แต่นัยที่ลึกซึ้งแล้ว มุ่งหมายถึงโจรภายใน คือ กิเลส อกุศลธรรมทั้งหลาย แม้ว่าจะไม่ถึงขั้นเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ก็มีโทษ ไม่เป็นประโยชน์เลย เพราะขณะนั้นกุศลเกิดไม่ได้ กล่าวได้ว่าถูกโจรปล้นสิ่งที่มีค่า คือคุณความดีแล้ว ในขณะนั้น เปรียบเหมือนกับโจรผู้ปล้นชาวบ้าน ตามข้อความจาก สารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิกาย สพายตนวรรค อาสีวิสสูตร ว่า

“พึงทราบความเร่าร้อนคือกิเลสที่เกิดขึ้น เมื่ออารมณ์มาปรากฏ ในทวารทั้ง ๖ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) เหมือนพวกโจรผู้ปล้นฆ่าชาวบ้านในที่นั้น พวกเขาล้อมบ้านจุดไฟเผา”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมไว้โดยละเอียดโดยประการทั้งปวง รวมถึงเรื่องของ อกุศลธรรม และ อกุศลธรรม ก็ทรงแสดงไว้อย่างมากมาย ทั้งหมดนั้นก็เพื่อที่จะให้เห็นโทษของอกุศลตามความเป็นจริง และเห็นคุณของการอบรมเจริญกุศลทุกประการ ที่จะให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้พิจารณาบ่อยๆ เนืองๆ เพื่อที่จะเป็นปัจจัยให้กุศลจิตเกิดขึ้น เพราะขณะที่มีค่า ก็คือขณะที่กุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นไปกับการอบรมเจริญปัญญารู้สภาพธรรมในขณะนั้นตามความเป็นจริงในทางตรงกันข้าม ขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไปนั้น ไม่มีค่าเลย มีแต่โทษโดยส่วนเดียว เปรียบเหมือนกับโจรที่คอยดักปล้นกุศล ปล้นสิ่งที่มีค่า เพราะเหตุว่าเวลาที่อกุศลเกิดขึ้นนั้น มีโลภะ เป็นต้น ก็จะไม่เจริญกุศลประการใดๆ เช่น ไม่ฟังพระธรรมเลย เวลานั้นมีเครื่องกั้นไม่ให้กุศลจิตเกิด ไม่ยอมให้ไปสู่จุดหมายโดยราบรื่น อกุศลธรรมทั้งหลายเป็นเช่นนั้น คือเป็นโจรที่คอยดักปล้นกุศล เพราะในขณะที่อกุศลเกิด กุศลก็จะเกิดไม่ได้ ทำให้ห่างเหินจากพระธรรมอันเป็นรัตนที่ประเสริฐ

การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมโดยละเอียด ทำให้ได้รู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่ายังมีกิเลสที่หนาแน่น ยังเต็มไปด้วยโจรคือกิเลสที่นำกลัวเป็นอย่างยิ่ง และทำให้รู้ว่าตนเองยังต้องอบรมปัญญาต่อไปอีกยาวนานกว่าจะสามารถละกิเลสที่สะสมมาต่อเนื่องเนิ่นนานได้ เพราะเราสะสมเพิ่มพูนกิเลสอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว โอกาสจะเจริญกุศลก็มีน้อยในชีวิตประจำวัน ทั้งกุศลที่ว่ำน้อยนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นกุศลที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา จะเห็นได้ว่าหากไม่ได้ศึกษาพระธรรมด้วยความละเอียดแล้ว ไม่มีหนทางใดที่จะออกจากสังสารวัฏฏ์ได้เลย เพราะฉะนั้นการที่จะทำลายโจรคือกิเลสนั้น ต้องอาศัยการเจริญขึ้นของกุศลธรรมทั้งหลาย มีศรัทธา หิริ โอตตัปปะ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เพราะถ้ามีปัญญาแล้ว กุศลธรรมประการต่างๆ

ก็จะเจริญเพิ่มขึ้น ขณะที่กุศลธรรมเกิดขึ้นนั้น ก็เป็นเครื่องป้องกันอกุศลแล้ว เพราะฉะนั้นอกุศล
เกิดไม่ได้ จนกว่าจะมีปัญญาคมกล้าถึงความเจริญสมบูรณ์พร้อมสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น
เมื่อนั้นจึงจะเป็นผู้ปลดปล่อยจากใจ คือ กิเลสอย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]